

لائەرتار

د ناقىھە را سەرپەستىي و بىن دەستىي دا

سرفراز علۇ نقشبندى

ماق ژىنى (سەربەردانە) ، لەوا ژى گەلە ئالوزى و گرفتارى د
رىيکا ماق وەركىتنى دا پەيدا دىن .

لى تىشتى مروف پى دەپشىت ئەوھە كچىن مە كو
چاھى مللەتى هەمى يى لى بىنە خەتىرا سوبەھى ، چاھى هەمى
ژىنەكى يى لى كو بىنە سویچ و ئەگەر بۇ رۈزەكە رۇھنتر ، لى
مخابن ئەوان بىناغى راست و دورىست يى قەدای و ئېبىركرى و يىن
مانىھ بىدەھماناۋ تىفەپىزاقە . نىزانن ھندى ماق پىتلى دەھىت
بارى سەرپەشتا مروفى ژى مەزن تىلى دەھىت .

ھەر وەسا چ جارا نەبویھ خودانى ماق دەستا بىدەتە
كىلەكا لەھىچىا ھندى كو ماق وى بۇ بىكەتە دىيارى ژېرکو ماق
ناھىتە دان لى دەھىتە ستاندىن .

ئەف ستاندە ژى نە بىسەر رەقىيىيە و بەندى يە كۆخو
بىكەتە ھەۋىك بۇ مىرى ، و پى لېھوشتىن مللەتى خوبىتى ، لى
ئەف چەندە ب ھزر و بىرىن بەرفرە و روھن و رەھوشەنېرىيە كا

● ئەز دېبىزىم هوين دىگەل منن ھەكە ئەز بېزىم ماق ژىنکى
كەلەك يى لسىر ھاتىھ نېيسىن و يى بويھ ئاخفتىا روڈى ، ھەر
مروفەكى دېيت خوبىنتە دەر كونافى وى بەھىتە ناف ناشا دى
بەحسى ماق ژىنا كەت و پەيھىن قەلە و ژى گرىت و بكار ئىنیت و
دەستى خودەتە پەستویىن خوراست كەت لى چەند ژوان مروفە
بچاڭى و دروستى دەقى ماق دىگەن .. ؟ چەند ژوان ل مالا خو
لسەر ژىنا خو ئان خويشىكا خو ئان ھزو بىرا بكار دەنیت ،
چەند ژىنکى ژوان دىغان ماف چىيە و دەقى چەوا بىزاقى بوبكەن ،
كىشىكا ژوان لەپىرى من نەۋىت ئەز بەھىم فى چەندى شەروپەكەم و
بېزىم كو ژىنکى ھەتا نەھو ماق خو وەرنە گرىتىھ ئان د ماھىن خۇ
نەگە ھەشىتى لى كەلەك ژوان مافا لىن سىيەرە ھندە رەھوشتىن
چەقاڭى يىن بەر زەكىرىن .

هوين لىن نەگىن لى كەلەك ژېكچ و ژىنن مە بخۇن زانن چەوا
ماق خوبكار بىنن ، كەلەك زەلامىن مە ژى وەسا تى دىگەن كو

چنکوئه ندادزیاری بکیر ژنی ناهیت . ئەفه و هزار تشتین هوسا و خراباتر هەربولې رەچاقین مە روی ددهن .

ژلایی چقاتى فە وەچکونەم ھەمی دزانىن كۈزىانا خىزانى لەناف ھەمى چفاكەكى رامانە و ھەمى بزاڤى دەكەن بۇھندى كۆ خىزان يابىكە نوسىيائى بىت ، بىشىت زاپوکىن خۇ بۇ سوبەھى بەرھەفكەن ، ھەمى دەزى ترا بەرلا كەندا زاپوکان بۇنمۇنە ئەمى ھېفكەينە قى ئەزمارا خارى كۆمەز (دادگەھىت) شەرعى ل سليمانىي / ھەبلەرى / دەھوكى و دەگەنلىكە بدويق ھەزمارتىدا سالا 1976 .

(2)

	سلیمانىي	ھەبلەرى	دەھوكى	سال	شوىكىن بەردان	شوىكىن بەردان	شوىكىن بەردان
10	658	16	313	125	1788	1971	
8	722	235	962	98	1757	1972	
14	985	82	1624	156	2143	1973	
8	1008	52	2566	87	1871	1974	
24	1756	89	4466	67	2706	1975	
17	3368	110	5458	260	8171	1976	
81	8597	564	15389	783	18438		كوم

ئەم دېيىن كۈھىمارا بەردانى لپارىزگە ما سليمانىي لىناف بەرا سالا 1971 – 1976 ژەمى پارىزگەھىن دى پەترەو پارىزگە ما دەھوكى ژەميا كىم تەرەو دچاف پېكەتنە كى دا دەكەل (قاىزى) ئى دەھوكى روزا 1978/3/5 دىياركىر كو : لىناف بەرا 1977 – 1978 ج رويدانىن بەردانى نەھاتىنە نك مە ، ئەفه ژىبلى دەھەرەن دوپۇرۇ كۈندا ژېرەركەدېتىنە كەندا لۇپىرى ئۇرى دابىت ھەرەسەگوت : كۆئالۇزىزىن لىناف بەرا ئىن و مىرال ئىنى دەھەرەن ئىنە جارەكىن بىيى بەرداش چنکو بەرداش دەھەرەن تاشتە كى گەلە شەرمەو ژلایي ئايىنى ژى فە ياباش نىنە .

لەپىرى ئەم نەشىن بېزىن كۆئەف چەندە پاش كەفتە ئان پېش كەفتە لى يَا ئەم دەشىن بېزىن كۆ بەرداش لەپىرى خۇش خوش بكار ناهىتى و گەلە مەتەل لسىر قى چەندى يىن هاتىنە كۆئىن بۇنمۇنە (شەش جار خوبى دەھەقلىن و جارەكىن خۇ

مەزىن و ھەۋپىشكىيە كا راستو رەوان دەكەل مېركى دېيت ، ژېرەركە چىكۈنەم دېبىزىن دەستە كى بىتى دەنگ ژى ناهىت ، دېيت ژن و مېرتەۋى دەستىن خۇتىك بىرىن بۇ ئاخاڭىن ئىيانە كا نوى ترو سەرفە رازتىر .

گەلەك ژرۇز ھەلات ناسا لىسەر ئىنا كورد يانقىسى و يَا دىيار كرى كو چەوا ياسەرەرفە رازمۇ خۇز زەلامى نافەشىرىت چەوا ماف وى يىن شۇى كەننى يى بەلىيە و گەلە كا داوهتا كوردى يَا تېكەلى يَا كەرىيە نەمۇنە ، ھەرەسە گەلە كا يَا لىسەر ئىنا ئەقىسى بۇ تۈرەن ئا ئاخىتى وەكى (مېھرەبان خاتوبىنى) و (زېرىپىنا ئامىدى) .

يَا پېدەشى كۆتۈن ئە وە كۆسەرەرفە رازيا ئىنا كورد يَا كەرىدابى بېزاقا وى بۇ خاندىنى ، يانى خاندىن پەيسكاكا كەھىشتەنە ئەقىيانە . بۇ نەمۇنە ئەشى ئەزمارتىدا خارى دى ئېخىنە بەرچاف ، كۆ وەزارەتى (تخطيط) ئى لسا 1976 لىسەر ئىنا خاندەقان كرى يە .

(1)

پارىزگە سالىلىقى سەرەتلىقى نامادە بىن خاندىن كەھىن	مېبۇنا كارى دەستە كا سەيدا	ھەولەرى	دەھوكى	كوم
سليمانىي 1321	216	630	4444	31685 522
ھەولەرى 1466	123	1014	3486	25677 657
دەھوكى 481	009	789	781	11978 447

لەپىرى ئەشى ئەزمارتىدا خارى دى ئېخىنە بەرچاف ئەنلىقان ڈ سالىن بورى يَا بلند تەلىھاتى لى دىسەرەن دەنگ ۋەھىشتە تايىن تازازىوا ژىنى دەكەل يامىرى ناهىت ، ئەفه ئېك ژوان بىناسىن پاشەفە مانا وى نە .

لەپىرى بېسپارەكادى بومە دەھىت ، گەلە لىناف چفاكى مە چەند كچ ھەنە ئەم دېيىن و مە كۈلى دېيت كوبىلى خۇناجە وى خاندىنى ئەوا وان دېيت و گەلەك ژوان ناكەھەنە زانكوبىن ژېرەركە مەرۇقىن وان ناهىلەن . بۇنمۇنە ئەز بخۇ مالەكى دەنیاسىم كو سەميانى وان مەرۇقەكى رەھۋەن بىرە دەمەن ئافى كچا وى لەكولىجا ئەندازىيارىي دەرگەقىتى نەھىلا بجىت هەتا بۇ كەھرى

میری دهمنی تینه فه میردی پالدهت ژن دی بیته فرقوک خارنی
بهره هش که تو مالی بسرو به رکهت . دسرقی هه میزی با میرک
بچافه کن نزم هیف دکهت .

خوینده قانین هیزا دا گه ریانه کن دکل هزو بیزین ژن و
میرادا بکین کانی هه روئیک ژوان چهوا هزرا خودکت .

ئەف تویژادنه مه لده فهرا دهوكی سالا 1978 دکل
هژماره کا ژنین خوینده قان و بین نه خوینده قان یاکری هه روہ سا
دو هژمار منی و هرگتین هندهک بین خوینده قان و هندهک بین
نه خوینده قان .

(1) هژماره ک ژنین خوینده قان کوزانکو خاندی و بیدا : -

پ 1 : توچهوا دبینی هه که میرکه ک ژننے کن پتر بینیت .. ۹۰٪
۲۰٪ کونه هباریه کا مه زنه .

۴۰٪ نابیت بینیت هه که بدی ژنی نه بیت .

۱۵٪ یاباشه بو گوندا چنکو خودان کارن و رهزو
په زن .

۱۵٪ ده نگ نه دایه .

پ 2 : سه ریهستیا ژنی لسهر چ در اوستیت ، لسهر رابونو
روینشتنا وی ژنان ره وشتن چفاکی ؟

۴۰٪ چفاک کاری لسهر بهستیا ژنی دکهت .

۲۰٪ ژن باری کویارین خو هه لدگریت .

۱۵٪ من چ سه ریهستی نه قیت .

۱۵٪ ده نگ نه دایه .

پ 3 : چهوا دی ژن ما ف خو و هرگریت .. ؟ ب ره شه نبیریا
خو .. ژنان بتتی که هشتتا چفاکی بو وان ما فا .. ؟

۵۸٪ لسهر ره شه نبیریا وی راوستیا يه .

۲۷٪ لسهر ته مه نی وی راوستیا يه .

۱۵٪ لسهر چفاکی راوستیا يه .

* * *

پ 4 : توچهوا راست کرنا ياسا (احوال شخصیه) يا
دویماهیي دبینی .. ؟

۴۰٪ یاباشه و بکیر چفاکی دهیت .

۲۰٪ دزی وی راست کرنی نه بینه .

۳۰٪ ئەم دوی راست کرنی نه که هشتینه .

* * *

نەدە بەردان) دیسا لدوييف فی هژمارتنا خوارى ئەوا مه کرى
خو يا دبیت کوم (حوكم) دانا ژنی و کېشانا وی بودادگه ما
لپاریزگە ما هەبلیزی ژەردۇو پاریزگە مەن دى پتە ژې رکوئز
دېبىز گرفتارىين چفاکى لۇی پاریزگە مەن پتەن ژدە فەرین دى .
ئەف هژمارتنا سالا 1976 ياهاتىكىن

(3)

پاریزگە	هژمارا ژنین (حوكم) داي لسالا 1976 ئى
سلیمانىي	102
ھەبلیزى	420
دھوکى	12

چنکو ژيانا خیزانى و هەۋېشىكىا وی دکل میری ژەمى تشتا
پتە کارى لى دکەت کو كىيارىين نە باشولە وتن بکەت دبیت ژنەك
کوشتنى بکەت مە که میرى وی ژيانا وی شىلۇي ئان هە ويا وی
کەرپىن وی قەكىن ، ئان تشتەك بونەگەر كۆ زاپوکى وی ژى
بەھىت سىتەندىن هەروەجىكە مە كوتى ئەز دېبىز ئەف گرفتارىي و
گەلە كىن دى و دىنە سورىچ بوجەلە كىيارىين نە باش .

ژلائى ئابورى فە لدوييف بوجۇنا مە دىيار بو پشتى سالا
1970 رۈز بورۇزى هژمارا ژنین كېيکار پتەلى دەھىتلىن لسالا
نىزىكى (1321) ژن بونە پالە لكارگە مەن جكاراوا پاقۇزىكىن توتىنى و
هژمارا وان لپاریزگە ما هەبلیزى گەھشتە نىزىكى (2000) ژنان
نىزىكى (40) ژنان لكارگە ما چىنبا مە حەققىرا لە دەھوکى و ئەف
هژمارە رۈز بورۇزى بلەندى دېت ژې رکو گەلەك خیزانى هاتتە
باشىپاوا لسەر گوندىن خونە مان ژې رەتكە ئەگەرا .

شىجا هە کە ئەم بەھىن بەری خوبىدەينه بارى ژيانا ژن تىدا
دەھىن دى بىنین كۆ ميرە سا بەری خوددەتە ژننی كۆ بە لایه کە
ياکەتى يە سەر ملا ، كەلەك ژزانانو بسىورا وەسا فى چەندى
را فە دەکەن كۆ ژننی دەستى ۋەزىزى نىنە لى ئەف شەرۇۋە كەن بۇ
ژنان كورد يادورىست نىنە . ژې رکو ژنان كورد مە کە ژنان بەرمالا بىت
يانە خويندە قان ژى بىت دکل میرى خو لچاندى و دەرەپىنى
كاردەكت . پېشىتى هەر دو دىزقىنە فە میر پالدەت و ژنان كارى مالى
دکەت و مە کە ژن ياخويندە قان ژى بىت و خودان كار بىت وەكى

- پ 5 : ته دشت ته زاپوک هه بن ؟ کچ ئان کود ؟
 70٪ هنده بسە .
- 70٪ مە دفیت تى بەزمارە كا كىم بى جوداھى لئاف بەرا
 كوبو كچا .
- 30٪ مە دفین و هندى پترىن و چىتە .
- * * *
- پ 6 : تو ج دېبىي بو فەشارتا زىن دبن (بەرچافك و
 عەيافە) ... ?
- 28٪ بەردهوام .
- 42٪ هنده جارا .
- 30٪ قەت ناخوينم ..
- * * *
- پ 7 : مىرى ته روزەكاكا تايىھتى بو ته دادنىت كومېنەت دكەل
 تە ... ?
- 28٪ بەلىي بو من ددانىت .
- 42٪ لدوييف هەلكەفتىي يە .
- 30٪ ج روزا بو من نادانىت .
- * * *
- پ 8 : مىرى ته دھيليت توبتنى دەركەفي ... ?
- 15٪ ناھيليت .
- 42٪ دھيليت .
- 28٪ هنده جارا .
- 15٪ نزا چىنكۈئەم ج جارا بىتنى نادەركەفين .
- * * *
- پ 9 : ته چەوا شوي كرييە ، بقىيان ئان درىكا مال را ... ?
- 42٪ بەلىي من ياحەزى كرى پالشى شوي كرى .
- 42٪ نەخىر مال بىي بو من ھەلبىزارقى .
- 16٪ بەرسف نەدا .
- * * *
- پ 10 : تو يارازى بحالى خوبىشلى خو ... ?

- 15٪ نەخىر من پتر هيغىن هەين .
- 70٪ هنده بسە .
- 15٪ هەكە ژېھر دەست كورتىي نەبا دا ل مالا خو
 بونم .
- * * *
- پ 11 : تو گوفارو روژناما دخوينى ... ?
- 28٪ بەردهوام .
- 42٪ هنده جارا .
- 30٪ قەت ناخوينم ..
- * * *
- پ 12 : توجەوا خودبىنى ياسەربەستى ئان بن دەستى ؟
- 15٪ ئەزى باحالى خو رازيمە .
- 58٪ نەخىر ئەز كەلەكابن دەستم .
- 27٪ (ج بەرسف نەدان) .
- * * *

ژفان بەرسقىن چوين ئەم تى كەھشىتىن كومېنەت دكەل
 زنا خوبىنده قان ژى نە لوى پەيسكاكا پېدىقىيە و مىرىكى چ بۇ هندى
 نەدانىيە كا زنا وي ياخوبىنده قانە و خودان كارە و وەكى وي يە و
 هندى وي دوھەستىت ئەفە ژلایەكى ۋە ژلایەكى دېفە كۆزىن بخو
 كونەھبارە دەنچىندا لئاف وان بخوھ بون كۆھەز
 گوھرىنى ناكەن و بەرسقا پېسيارا (4) كومېنەت دكەل
 ياسا (احوالى شخصىيە) نزانن و 28٪ دېرى ئەن راست كىرنى نە .

ھوين بخودى ئەفە سەير نىنە ژنەكە خوبىنده قان و زانكۇ
 بدۈيماھى ئىنائى ياسايەكى تىنە كەھىت كومېنەت دكەل
 پالپىشىتە بولماق وي و نەزانىت چىھەوچەوايە ، نەھەر هندلى
 دېرى وي راست كىرنى ژى دراوسىتىت .

ھەروەسا بەرسقا وان لسىر پېسيارا (11) كومېنەت دكەل
 روژناماو گوقارا ناخوين و 42٪ هنده جار دخوين ئەفە مىنى
 مەلسەنگىن دكەل بەرسقا وان لسىر پېسيارا (12) كومېنەت دكەل
 دېيىز ئەم كەلە دېن دەستىن و مە چ سەربەستى نىنە دىسا
 جارەكە وي ھەر ئەفە بەرسقا دۈيماھىيى بىخنەر بەر بەرسقا
 پېسيارا (3) كومېنەت دكەل بەرسفدا كوماڭ ئەنلىك دەرسەن بىرلە .

- س ۱ ترستیت که سوکاریین خودا 70٪
 * * *
- س ۱۴ - بوشوي کريا
 ته چهوا شوي کريبيه ، بقيان ئان مال بوته هەلېزارته ؟ 70٪
 من ياخىرىنى ياشوي بىن كرى 30٪
 مال ئازا دايىمه شوي .
- * * *
- ب - بوکچا :
 توجهوا بەرى خوردده يە قىانى ، تو دېلى قىان مەنانە يە بو
 شوي كرنى .. 50٪
 گەلەك مەنانە يە تە بېقىت پاشى شوي بىكەي .
 25٪ لەدەپ بارى روزى يە .
 25٪ قىان پېشى شوي كرنى دەيت .
- * * *
- س ۵ توجهوا دېلىنە كە مېرك ژۇنە كى پېتىر بىنەت .. 15٪
 هەنەدە جارا لەگوندا يابىددەفييە ژېر شولى وان
 كارەكى خرابە .
- * * *
- س ۶ توجهوا خودېلىنى ياسەربەستى ئان بن دەستى ، ئان تو
 بحال خورازى ؟ 100٪
 ئەم دېلى باھرين ژخاندىنى .
 42٪ بېشيانا خودرازىنە .
 58٪ ئەم دەگۈزۈدەينە ژېر چەفاكى ..
- * * *
- س ۷ تە دېقىت تە تىكەلى دەكل جەقاتىن مېردارا ھەبىت .
 28٪ ئەم حەز دەكەين د سنورە كى تەنگدا بىت .
 42٪ ئەم نەشىين ژېر كە سوکارىن خو .
 15٪ مە نەقىت چەنکو ئالۆزى ژى چى دېبىت .
 15٪ ئەم تىكەلىا وان دەكەين وەكى برا .
- * * *

وئى راوستىيا يە دى بىن كونەف چەندە ھەمى چەند دېزى ئىكەن
 چەنکو ئەويى بىزانتىت بىن دەستە دى دەستە خودانە سەر
 وان نە گەرا نەويى دېن سوچ بىن دەستە دى گرفتارىنى باشى بىن
 چارەكەت نە بىن زمانى و بە حەنکا دەفەيىھ (ئەم دېن دەستىن) لى
 ئەم جە ناخوينىن و ئەم جە بىزافا بوبىش كەفتە خوناكە بىن دېسا بىن
 مە خوبىا بىن كە چەفاتىن ژىنلا لەدەفرە دەوكى هەنەدە جوداھى بىن
 ھەى دەكل دەفەرەيىن دى بىن كوردىستانى چەمكۈزىنا وى دەفرەيى
 پەترا بەرەوشىتافە نويسىيا يە وەرەۋەسائەف دەفرە يە بەرپەنى
 بوبىيە و دۈرۈپ بوبىيە و ژەرەوشەن بېرىرىي ژېر كەلە ئە گەرا فېجا ژىن
 وى دەفرە رى لېباشىرا ھەرلىن بەرچاڭكە و عەباقة يافە شارتى بىن .
 ھەرچەندە گوندا ياسەربەستە و خوناقە شىرىت و رەۋەشتا خو
 ۋەشارتنى ژەملەتىن بېگانە ياكىتى .

(2)

نوکە دى ھېف كە بىنە ھەزمارەكا دى ياشىن ئە خويىنە ئان كانى ج
 دېبىشنى

- 42٪ ژەقانَا دشوى كرىيەنە
 58٪ كەن مە ئەف پېسپارىيەن خارى ژى كرن

س ۱ تە دېقىت بخويىنى .. ؟
 100٪ من دېقىت .

* * *

س ۲ بوجى دېقىت بخويىنى

- 28٪ مافى مە يە
 28٪ ژېر پارەيى
 15٪ دا بخودجىھانى بىكەم .
 15٪ دا ئەزى وەكى ھە فالىن خوبىم (چافلىكىن)
 14٪ نزا ..

* * *

س ۳ تە بىن خوشە خوفە شىرىي دېن بەرچاڭكە و عەباقة .. ؟
 15٪ ژېر ئايىنى من بىن خوشە
 15٪ ژېر چەفاكى .

شويکري بوجى ناهيلين كجا وان بقيان شويكىت خونئفه ئى
كونەها ميركى نينه ... ؟

هەروهسا هەكە ئەم بھين بەرسىن ھەردو هەزمارىين ژنكا
شرفةكەين دى بىينىن كوراسته ژنا نەخويندەقان پەترا
بن دەستە لى ئەف جوداھىيە كەلەكاكىمەكە ئەم بەرسىا
پسيارا (4) ژننەخويندەقان دكەل بەرسىا پسيارا (9) ژننە
خويندەقان بەرانبەركەين دى بىينىن كورىن خويندەقان 42٪
بقيان پاشوى كرى 42٪ مال ميرى بوهەلبازارلى 16٪ ج نەگرت
لى ژنكنى نەخويندەقان 70٪ بقيان پاشوى كرى و 30٪ مال ميرى
بوھەلبازارلى .

لەپەرىج بومە بەلى دېيت .. ؟

كۈماق ھەلبازارتنا ھەۋالى ژيانا ژنى كەلە جارا يىھى .
هەروهسا زنانەخويندەقان پەترايابىاي ژيانەكابنە فىن ھەلبازىرىت
ئەفەزى مافكە . لى ئەف مافە ژنا خويندەقان يىل بەرخو
بەرزەكىرى و ياخىاپەتىفەپىزافە . ژنا كورد يانەخويندەقان
كەل مەزن بەرىخ دەدەتە فيانى وەكى مرىدەكى ياخىاپەتىفە
شەيدايه ، دلى وى يىپاڭزە وەكى پەرىن ئىرگىزى يەھايىچارەى و
زېرۇ مالا نىنە ، ھزار نۇونە مە يىن ھەين كوفى كچى ھەمى
تشتكى يى كۈرى فیاتى كرى و ھزار ھزار (ھەيرانوک) مە يىن
ھەين كودىاردەكەن كجا كورد چەندادا شەيدابویە بىلدارىيَا
خوقە .

لى مخابن كجا نەفرو يا مايه بەندىقە كى داشتە زەندىيەن وى
تىرى بازنىيەن زېرى بکەت ، ئەفە ۋىلناف جەقاتىن لاوا كەلەكاكى
مشەبۈرى . ھەما ھەپن ھېفەكەن خويندەقان زانكوياو كەلە
خاندىن كەھىن دىنى ، دىنى سەرلى ھەۋە جىرىست كەيتەر ھەر ژەجل و
كارىيەن وان ھەتا ھەزوپپىرىن وان .

ھەرجەندە ئەفە ھەميا نافەكەيت لى كەكاكىم يادنافدا كەن
جوانترەزرا خودەكەن ھەكە كولى بوهەۋالەكاكا وان ھەزىئىكى كەن
ئان شوي بىن كەن ئىكەن سەرەپى شەرم دى بىرسن بىن ھەپىيە ،
تۈرمىبىل ھەپىيە ، ج زېر بوجى كەن ئەپەپلىكەن ئەپەپلىكەن
وەلاتى دەرقە بونىنایە .

دەكى دىيىرى دروپىن لەجقاتا بەحسى ماق دەكەن .. ! كەن
نەفرو مېشىتا يابەندىقە نوسىيابىيە كۆرەكى بويكە كاشويشەى
بىت كارى وى و زېرىن وى بېفەبىن و بلا بەھىتە فروتن بىمارە .. !!
خويندەقانىن ھىزا : كجا كوندا كەلە جارا بىزۇدارى يابىن

س 8 توحەز دەكەي تە زاروھەبىن ، كېش پەركەچ ئان كوب .. ؟
67٪ ژوان ئەۋىن شوي كرى گوت . مە كۈر دەفين چنکو

كوب شويىنوارە 33٪ مە ھەردو دەفين وەكى ئىك .
لى كچا 100٪ بەرسىدا مە دەفين و ج جوداھى نىنە لەنافبەرا كچو
كوبا .

س 9 تە دەھىت وەكى ميركى بى د ھەمى مافادا ئان د ھەمى
كارادا د تووشىنى .. ؟

42٪ نەخىرەمى تىشتانە .
58٪ ئەم دەشىين وەكى وى بىن ھەكە جەفاك رى بەدەتە مە .

س 10 دى ھېلى كچا تە دىلدارىيى بکەت
42٪ دى ھېلىم .

28٪ نەخىر ئەز نامەھەلىم چنکو جەفاك نامەھەلىت .
30٪ دى ھېلىم د سىنورەكى تەنگدا .

س 11 بۇ ژنكا

میرى تە روژەكى بوتە ددانىت دكەل تە بىت ؟
100٪ نەخىر ، بىن لەۋىف كەپا خويە .

بۇ ژنكا :

س 12 میرى تە دەدەتە كەريانى
76٪ ئەز بىتى دەجمە مالىيەن مەرۇپىن خو
33٪ دكەل من دەھىت چى جەھى نەز بەجم ..

ھېفەكەن بەرسىا پسيارا (4) اكى 70٪ گوت مە ياخىاپەتىفە كەن
پاشى ياشوي بىن كەن ئەپەپلىكەن بەرسىا پسيارا (10) كەن
42٪ دى ھېلىن كچا وان دىلدارىيى بکەت 30٪ دى ھېلىن د سىنورەكى
تەنگدا . پاشە لەناف بارا 70٪ و 42٪ چەندە ، ئەۋىن بقيان

س 4 تو دبینی تیکه لیا ڻن و زه لاما یا پیدھیئه .. ؟
58٪ به لی .

28٪ نه خیر نالوزی ڏي چي دبن .
14٪ لسر جفاکی راوستیا یه .

* * *

س 5 تو ج دبیئی بومافین ڻنی .. ؟
42٪ ماف وی یہ و بلا وہ رگریت
42٪ ج ماف ہی نہ فین .
16٪ ڻن یا بن دھسته و پیدھی هاری کاریئه .

* * *

س 6 باشه دانا ما فا لسر ج دراوستیت ، رہو شہ نبیریا ڻنی ٺان
یا جفاکی . ؟
58٪ لسر ڻنی راوستیا یہ چهند دشیت خله لتیئی
نه کھت .

42٪ دفیت جٹاک د ڦان ما فا بگه هیت موکه یا ڙخویه ڻن خو
په لا فیثیت .

* * *

س 7 توجہ وا ھیڈکه یہ راست کرنا یاسا (احوال شخصیہ) یا
دو یما ہیئی .. ؟
28٪ نہم دڑی وی راست کرنی ینه
42٪ یا باشه
30٪ نے ھونے ہو زورداری یہ بمیرکی دکھیت .

* * *

س 8 توجہ وا بھری خود دھیه شوی کرنا کچنی بھی رازی بونا
دھیک و بابا .. ؟
42٪ ھکه ٺیکو دو بھین و تیک بکھن بلا .
28٪ نہم دڑی فی شوی کرنی ینه چنکو دنی چفاک ڙیک
فہ بیت .

30٪ شوی کرنا ہوسا نابیت ببیت . دفیت کھس و کاریئن
کچنی د رازی بن .

* * *

دا یہ پیرہ میرہ کنی ھیئی و خود ان مال و ترش و گله جارا کجا
ره فی و نه ف شوی یہ نہ کریئه ، لی کھا نه فرو یا خویندہ ڦان نه و
بخودی ٺیکی هل بزیرت ، ته منی وی چهندہ ، هزو بیرین وی
چنے مهانے نینه یا پیدھی نه وہ کو دی زیر او جلکن ببها بو کریت و
کھتہ د سینگنی تور مبیلہ کاده لال دا .. !!

نه ز دزانم گله گنجین خویندہ ڦان دنی و هزانن کو نه ف
زورداری یہ نه ز دکھم لسر هزو بیرین وان لی بلا دور خو بز فین
دنی چهند ڦ ڦان لنونا خراب تر بینن و نہ وین بباشی هزا خو
دکن هزمارا وان ناگه هتے تبلین دھستا .

ھتا نہو مه باری ڙینا ڻنی زانی و نہ و پیفکنی تبدیا دھیت و
بو ہندی دا رامانا خوب گه ھینن لفی نفیسینی مه هزمارہ کا میرکا
وہ رگرت کو ہندہ ک خویند ڦانن و ہندہ ک نه خویند ڦانن مه چهند
پسیارہ ک ڻی کرن

(3)

نه فہ هزمارہ کا میرکا بین خویندہ ڦان کو زانکو خاندی و پیدا :

س 1 تو ج دبیئی بونا نہ وین ڙ ڙنے کنی پیتر دشین

28٪ شولہ کا باشه

58٪ باش نینه و سه رگنی یہ

14٪ لدروف باری مروقی یہ .

* * *

س 2 توجہ وا خاندنا ڻنی دبیئی .. ؟

42٪ باشه بونا پارہ

28٪ ماف وی یہ

30٪ پیدھی نینه سویہ ھی دنی شوی کھت و میر دنی
بخود ان کھت .

* * *

س 3 سهربھستیا ڻنی لسر رابون و روینشتا وی یہ ٺان لسر
رہو شتین چفاکی یہ .. ؟

58٪ لسر جفاکی یہ

28٪ لسر ڻنی بخور اوستیا یہ .

14٪ لسر هر دو کایه .

* * *

س 2 ته بخوژنا خوه لبژارتیه ئان مال بو ته ئینا
42٪ مال يا بومن ئینا
58٪ من بخوي يا بخوه لبژارتى بغيان ..

* * *

س 3 تودبىنى باشه ژئنەكى پتربىنى ..
58٪ بەلى ياباشە
42٪ پىندفى نينه ..

* * *

س 4 توچ دېبىي بوقان ماقىن ژئى دېين ..
42٪ چىنابىت چنکۈزىك بخوكىم تە ڏىرىكى .
28٪ بوئىنى خارن و جلک بەسن .
30٪ باشە ..

* * *

س 5 ته جارا تىكەلما ژنكە كادەمان بىس كرييە و توپىي بىن
بوى ئان نه ..
58٪ ناخير
42٪ بەلىۋە زىي بىن بوم ..

* * *

س 6 تودبىي خاندىن بوكچى يابىندىشىي ..
42٪ كەلەكاكا پىندىشىي
42٪ پىندفى نينه ..
16٪ وەكى ئىكە ..

* * *

س 7 دى هىلى كجا تە لدويىف دلى خوشوي كەت ؟
15٪ دى هىلىم ..
42٪ نامىلىم ، چنکۈئە و نزاپىت ج يى بوباشە
43٪ نامىلىم حەزكەسى بىكەت ، لى نەزبىزۇرى ئى
نادەمەشوى .. !

* * *

س 8 ئە - فىت تە رۇھەن . كچ ئان كور .. ؟
42٪ مە - فىت . بىن جوداھى لىنافىردا كچ و كورا ..
58٪ رېو گرفتارىتە و مروفى ئالورىدكەن ، چ كور بىن ج كچ ..

* * *

س 9 توچ دېبىي لو فەشارىتنا ژئى دىن عەبايى فە .. ؟
5٪ ژلايى ئايىنى فە باشە ..
42٪ بوقچاڭكى مە پىندىشىي ..
43٪ پىندىشى نينه ..

* * *

س 10 تو روژەكى ددانى بىمېنە مال لىناف زاپوپىن خو ؟
15٪ هنده جارا
58٪ ناخير
27٪ هنده روزا مەكوشول نەبىت ئەزدىمىنە مال ..

* * *

زېھرسقا ئان چەند پسيارا دىياردىت كوكەلەك ژۆزەلامىن
مە يىن خويندەقان و خودان شەماھە دىكەل هندى نە كومىر بلا كەل
ژئا بىنېت ھەروھسا لىناف ژىنازى ھەبۇن لەقى چەندى ..
ھەروھسا د ناھدا ھەنە كورىن خويندنا كەپا پىندفى نينه و
دىبىت كوراست كرنا ياسا (احوال شخصىي) يا دويماھىنى
زوردارىيە لمىركى دەھىتەكىن . ھەروھسا لېھرسقا پسيارا (11)
دىياربو كو 58٪ ڇەمېرىكىن مە چ روزا نادانىن بىمېنە ل مالا خو و ج
ھەۋىشىكى دىكەل ژئا خو نينه ما كېش خوشىرە برا تە ل مال
ھەۋالەك ھەبىت ئان تە رىشكە ھەبىت . ئەزدىبىز ھەكە مېرىكىن
مە يىن خويندەقان پويجهك لە مېۋۇيا مللەتى خو بىزقۇنە قە يَا
بىستە بودشىا دىكەل خەلکى بىناخىن بىيى ترس ژئا كورد ھەرا
سەرفە رازبىت و ئەق باش و قەنجىيە نەكۆ گرفتارىيە و دەقى ژئا
كورد ھەرا سەرفە رازبىت و ئى مېۋۇيى بەزەنە كەت ئەو مللەتى
مە بوراندى ..

نوكە دى هېف كەپنە ھېزمارەكادى يا مېرىكىن
نە خويندەقان كانى بەرسقىن وان چەن .. ؟
س 1 تو ژئا خودبە يە كەرىانى .. ؟

جاره کا دی و هن دیفکنه به رسفا پسیارا (10) ژ
میریکین خویندەقان کول سره فه شارتنا ژنی یه 15٪ بیتین ژبر
ئایینی یاباشه 42٪ ژبر جفاکی یاباشه ، 42٪ پیدفی نینه . ئەفی
بینخنه بردگل به رسفا پسیارا (9) ژ میریکین نه خویندەقان 28٪
دیتین ژبر ئایینی یاباشه ، 42٪ ژبر چفاکی یاباشه 30٪
پیدفی نینه . لفیری کا جوداھی لناف برا ئیک زانکو خاندی و
ئیک پەیقا ژیک نه نیاسیت .
خویندەقانین ھیزا :

ھەرچەندە مروف د ھەلشکافتنه کا ھوسا سفکو بلز
ناگەھیتە چ ئەگەرین راست و رهوان لى مروف دکاریت دا ژنی
ھەلشکافتنه دا بیتین ئەگەر پاشکەفتنا ژنی ھەر ژن بخويھو
ئەگەر پاشکافتنا جفاکی ژن و میرن دیفی دارم ئەز شیابم
نیزیکی رامانی بیم ئەو رامانا کو لبە راهییمن من دانایه
بەرسینگى خوکو بگەھمنی ، ئەۋۇزى ئەوه کودفی بەری ئەمە
میرکى ھشیارکەین کود ماھ ژنی بگەھیت و دەن بخوڑى
ھشیار ببیت . پاپیدفی گوتتنی ئەوه کونەت توپىزدانە بدریزى
من دگل سەيداين خو (علی الجابری) دەمی ئەز خویندکار
لزانکویین پېش کىشى كىرىھ لخەلەکا (دراسى) ياكو زانکویا
سلیمانىي 1978 دگل ئیک تىبا ئافرەتان گریداى ولوى دەمی ئەت
توپىزدانە هاتە دىراسە كىن .

* * *

زىدەر

- 1 سامیه شاکر / کوفارا ياساي ئوتونومي ھەزماره 1 2 ب 13
- 2 باسیل نیکیتین (الاکراد) بەرھەف کرنا روزھەلاتناس (لوى
ماسینون)
- 3 روزناما عیراق ھەزماره (77) ب 20 1976/5/20
- 4 التاخى 1975/9/18 (زيانا جفاکى لكوردىستانى)
- 5 الاکراد الدكتور شاکر خصبان
- 6 روزى كورد ھەزماره (2) تموز 1971 ب 18 – 19
- 7 فؤاد حەمە خورشید دراسة ميدانية ، روزناما عیراقى
- 8 المجموعة الاحصائية ، وزارة التخطيط لعام 1976 ، رقم 1/4 و 2/14
و 4/14 و 6/14 جدول رقم (20)
- 9 المجموعة الاحصائية للسنوات 1976 – 1977 المحاكم الشرعية في
دهوك ، اربيل – سليمانىي جدول رقم 12/2 احصاءات عام 1976
- 10 چاف پىنکەفت دگل قازىيى دھوكى ل روزا 1978/3/5
- 11 روزناما (الفكر الجديد) ب 1978/10/9

س 8 توج دبىي بوف شارتتا ژنی و عەبای .. ؟

28٪ بوئايىنى ياباشه
42٪ بو جفاکى مە يى باشه
30٪ پیدفی نینه ..

* * *

س 9 توج دبىي بوبەرداندا ژنی .. ؟

42٪ شولە کا پىسىءە
28٪ ھندەجارا ياباشه
15٪ گەلە کا باشه .
15٪ (ج بەرسف نەدان)

* * *

ھەك ئەم بھین قان بەرسفا شروفةكەين ، پسیارا (8) ژ
ئىنگىن نه خویندەقان دگل بەرسفا پسیارا (9) ژ میركىن
خویندەقان . مە دىت 67٪ ژ ژنا دیتین مە كور دەن چنگو
شوبىن واره ئانکو بناغە يە . بىن 70٪ ژ میریکین خویندەقان دیتین
كچ و كورا ج جوداھی لنافبەرا ھەردوکا نینه .

ژبل ھندى كۆمۈركىن خویندەقانە و ژنا نه خویندەقانە فى
مالكى بھىلن لى ئەپ بخوڑىكە و كچ نەفين لفیرى ئەم ستوپىن كى
بىكرين و بىزىن مافىن مە كا .. ؟

ژڭ بخو دېتىت كور دشوبىن واره لى كچ بەلايەو مال
خەلکى يە . ئەفە گوتتە ژى دېتىتە كىن دەمى دايىك زاپوکا
بەخودان دكەت و كچى ھەر ژ روزا ئىنگىن تەپە سەر دكەت . ۋىجا
سەير نینه خويشكا من ھەك مېرك ژى تە تەپە سەر دكەت .

ديسا وەرن پسیارا (2) ژ میریکین خویندەقان كو 42٪
دېتین خاندنا ژنی ياباشه ژبر پارەي ، 30٪ پیدفی نینه ، 28٪
دېتین ماھ وى يە ئەفە چەندى بینخنه بەر بەرسفا (7) ژ میریکین
(نه خویندەقان) 42٪ دېتین خاندنا ژنی ياباشەون گوتىيە ژبر
پارەي .. !!

42٪ دېتین پیدفی نینه ، 16٪ وەكى ئىكە .
ۋىجا خویندەقانين ھىزا كا جوداھی لنافبەر خویندەقان و
نه خویندەقانا .